

Posudek školitele na diplomovou práci Bc. Lubomíra Tomance *Veteráni ze zázemí: Každodennost na amerických základnách během vietnamské války (1965–1973)*. Praha : Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2020. 82 s. + přílohy.

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Hlaváček, Ph.D.

Záměrem předkládané diplomové práce je prostřednictvím analýzy pestré palety pramenů (s hlavním důrazem na orálně-historické rozhovory) postihnout osobní reflexe specifické skupiny amerických válečných veteránů a veteránek ze zázemí, kteří se zúčastnili vietnamské války v letech 1965 až 1973. Aktérská zkušenost je sledována perspektivou dějin každodennosti. V tomto ohledu se práce zaměřuje především na fungování samotného týlu a způsoby trávení volného času na amerických základnách (zpravidla) dislokovaných daleko od válečné fronty a mimo ohrožení života.

Zvolené výzkumné téma lze bezpochyby považovat za zajímavé a v českém prostředí (nejen mezi renomovanými badateli ale i studenty) značně originální. Problematice každodennosti příslušníků silových složek zahraničních armád před rokem 1989 není zpravidla v české militární historiografii věnována větší pozornost (s výjimkou armád, v nichž sloužili čeští, resp. českoslovenští, občané), což je zapříčiněno zejména problematicky dostupnými prameny i absencí napojení tématu na domácí historiografii.

Předkládané téma je českému čtenáři pochopitelně dostupné, a to zejména prostřednictvím odborné zahraniční literatury ale i díky četným českým překladům memoárů, jejichž autory jsou přímí aktéři, tj. váleční veteráni. Autorova (neskromná) ambice je nicméně v tomto ohledu více než sympatická a v kontextu oboru OHSD na FHS UK zcela ojedinělá. Svědčí o skutečném zájmu o zkoumanou (marginální) problematiku, ale také o jazykových znalostech a schopnosti heuristiky v zahraničních (on-line) archivech. Zpracování ryze zahraničního tématu bez možnosti provést vlastní orálně-historický výzkum, popř. vydat se fyzicky „terénu“ paměťových institucí s sebou samozřejmě přináší jistá úskalí (především nevyhnutelnou vyšší míru zobecnitelnosti), ale nutno říci, že autor se s nimi vyrovnal vcelku se ctí.

Struktura práce byla po formální stránce zvolena správně. Metodologická část obsahuje všechny potřebné informace pro kontext výzkumu a diplomant zde poměrně věcně a současně srozumitelně popisuje své výzkumné kroky. Za podrobnou lze považovat také analýzu dostupných pramenů k tématu (literatura, filmová a televizní tvorba, on-line zdroje atd). Vyzdvihnout je však třeba zejména podkapitoly věnované zahraničním (online dostupným) orálně-historickým pramenům a obecně reflexi terénního výzkumu. Autor v tomto případě čerpal z bohatých amerických sbírek při Texas Tech University a pracoval s úctyhodným počtem 77 rozhovorů! Ocenit je třeba také fakt, že se pracovat i s genderem a nezaměřil se tak pouze na maskulinní perspektivu (jejíž využití by bylo v kontextu zdrojů vcelku obhajitelné). Po metodologii následuje historický kontext, který je stručný, přesto pro základní orientaci v tématu naprosto dostačující.

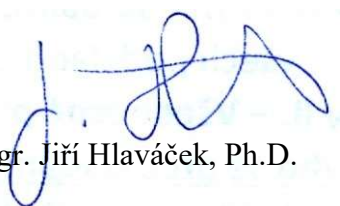
Empirickou část považuji, i přes některé dílčí nedostatky, za nejzdařilejší část. Autor se primárně zaměřil na reflexi několika témat: vstup do armády, první kontakt s novým prostředím (Vietnam) a specifické způsoby trávení volného času uprostřed (současně však daleko) válečného konfliktu, včetně obrazu samotné (nikoliv však bezprostřední) války z perspektivy příslušníků/příslušnic týlu. Za velmi zajímavé považuji části věnované specifickým formám „podnikání“ v zázemí, a to zejména v souvislosti se sexuálními službami a distribucí drog. Analýza rozhovorů, stejně jako autorova schopnost jejich komparace s dalšími typy pramenů (zejména s odbornou i memoárovou literaturou a popkulturními obrazy v podobě filmů s válečnou tematikou) si po celou dobu drží nadprůměrnou úroveň (jakkoliv na několika místech autor sklouzává k určitému zjednodušení) a svědčí mimo jiné o orientaci v současném paradigmatu (zejména pokud jde o antropologické přístupy k dějinám války a válečné zkušenosti; patrná je inspirace pracemi Richarda Holmese a Meredith Lair).

Za hlavní nedostatek předkládaného textu tak lze považovat snad jen fakt, že s vzhledem k tomu, že se jedná o v českém kontextu dosud nezpracované a současně okrajové téma, nemůže diplomantova práce aspirovat na (v kontextu zahraničních výzkumů) nějak převratné či originální poznatky. Způsobeno je to především nereprezentativností výzkumného vzorku a nutnou mírou generalizace, která je však s ohledem na téma (i metodu a kompilační charakter práce) pochopitelná – resp. jinou možností autor ani neměl. Ideální podmínky by bylo možné získat snad jen případovou studii, v níž by se zaměřil pouze na jednu konkrétní základnu v týlu a současně měl k dispozici dostatečné množství rozhovorů s pamětníky, kteří zde sloužili. Na druhou stranu, text může českému (laickému) čtenáři posloužit velmi dobře, a to jako úvodní exkurz do specifického prostředí amerických základen ve Vietnamu, včetně kvalitní rešerše dostupných zahraničních pramenů k (jinak okrajovému) tématu militární historiografie. Pominu-li však výše uvedené, po obsahové stránce práci nelze prakticky nic vytknout.

Shrnuto, z pohledu výzkumu každodennosti vietnamské války se nejedná o práci nijak přelomovou, ať už s ohledem na schopnost autora kompilovat fakta z dostupné literatury nebo novátorství v rovině teoreticko-metodologické. Za hlavní přínos práce však považuji samotný proces jejího psaní. Autor si totiž vybral téma, které ho skutečně zajímá, projevil značnou míru entuziasmu, odvedl kvalitní heuristickou i analytickou práci, prokázal znalost anglického jazyka na vysoké úrovni a také schopnost napsat smysluplný a argumentačně umně vystavěný text (byť po formální a stylistické stránce nepochybně diplomant má ještě určité rezervy).

Podle mého názoru se tak jedná o nadstandardní text, který po obsahové i formální stránce splňuje kritéria pro závěrečnou kvalifikační práci magisterského stupně. Diplomovou práci Lubomíra Tomance proto **doporučuji k obhajobě a navrhuji její hodnocení známkou 1** („výborně“).

V Praze, dne 17. 1. 2020

Mgr. Jiří Hlaváček, Ph.D.